

IPA Yararlanıcı Ülkeleri için Tek Sağlık Modülü Hazırlık Çalıştayı

30-31 Ocak 2023 tarihinde Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi (EFSA) tarafından katılım öncesi program kapsamında Arnavutluk, Bosna Hersek, Kosova, Makedonya, Sırbistan ve Türkiye'nin katılımları ile **'IPA Yararlanıcıları İçin Tek Sağlık Modülü Hazırlık Çalıştayı'** düzenlenmiştir. Çalıştaya Bakanlığımızı temsilen Genel Müdürlüğümüz Veteriner Sağlık Ürünleri ve Halk Sağlığı Daire Başkanlığı'ndan Veteriner Hekim Dr. Gonca ÖZTAP ÖZEN, Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nden Dr. Özlem KARDOĞAN ile Sağlık Bakanlığını temsilen Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü'nden Uzman Dr. Belkıs LEVENT ve ülkemiz EFSA Temas noktası Nurseren BUDAK katılım sağlamıştır. Çalıştaya Teams üzerinden uzaktan erişim yoluyla katılım gerçekleştirilmiştir.

Çalıştayda katılımcı ülkelerden tek sağlık yaklaşımı kapsamında ülke sunumu yapımları istenmiştir. Ülkemizi temsilen Dr. Gonca ÖZTAP ÖZEN, "Tek Sağlık" yaklaşımı kapsamında Bakanlığımız ve Sağlık Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen aktiviteleri özetleyen bir sunum yapmıştır. Ülke sunumlarının ardından EFSA tarafından tek sağlık yaklaşımı ve neden gerekli olduğu hakkında bilgi verilmiştir. Gıda kaynaklı salgınlarda analiz ve veri izleme platformlarını içeren "Tek Sağlık" Avrupa Ortak Programı (One Health European Joint Programme - One Health EJP), bu programın bileşenleri ve strateji matrisi hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. One Health EJP Programı'nın alt bileşenleri olan IMPART, ARDIG ve FULL-FORCE projeleri ile ilgili detaylı sunumlar yapılmıştır. Almanya Federal Risk Değerlendirme Enstitüsü BfR tarafından geliştirilen bir web uygulaması olan FoodChain-Lab programının, özellikle gıda kaynaklı salgınlarda gıda verilerinin toplanması ve analiz edilmesinde oldukça faydalı olduğu örneklerle anlatılmıştır. COHESIVE projesi ile, gıda kaynaklı salgınlarda insan, hayvan ve gıda örneklerinden izole edilen patojenlere ait verilerin ve özellikle tam genom sekansı (WGS) verilerinin ortak bir veri tabanında entegre edilmesiyle, salgın yönetimi, sürveyans ve risk yönetiminin daha etkin bir şekilde yapılmasının hedeflendiği bildirilmiştir. Norveç tarafından uygulanmakta olan VIGAS genom analiz platformu hakkındaki sunum ile, çalıştayın ilk günkü oturumları tamamlanmıştır.

Çalıştayın ikinci günü "Tek Sağlık" yaklaşımı çerçevesinde, EFSA'nın Avrupa bünyesinde gerçekleştirdiği çeşitli projelerin tanıtımlarına devam edilmiştir. BfR tarafından uygulanan, kantitatif risk değerlendirme aracı olan Shiny risk modeli ve gelişmiş simülasyon araçlarından yararlanan, esnek ve modüler bir sistem olan SimEx programı hakkında bilgiler verilmiştir. Norveç temsilcisi tarafından gıda kaynaklı salgınlarda halk sağlığı, gıda ve veteriner otoritelerinin işbirlikleri ve ulusal boyutta salgına ilişkin uygulamalar hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. Hollanda Ulusal Halk Sağlığı ve Çevre Enstitüsü RIVM tarafından zoonozlarda tek sağlık yaklaşımına uygun olarak hazırlanan risk analizi sistemi ve bu çerçevede gerçekleştirilen sektörler arası işbirlikleri ile ilgili bir sunum yapılmıştır.

Çalıştayın son oturumunda IPA yararlanıcısı ülke temsilcilerine söz verilerek, "Tek Sağlık" yaklaşımı kapsamında ülke ihtiyaçları ve gelecek planları konusunda beyin fırtınası yapımları istenmiştir. Ülkemiz katılımcıları ile birlikte tüm ülke katılımcılarının görüş ve önerilerinin dile getirildiği bu oturumla çalıştay tamamlanmıştır.

EFSA tarafından düzenlenen bu çalıştay ile, IPA ülkelerinin ve AB üye ülkelerinin tek sağlık yaklaşımı kapsamındaki uygulamaları hakkında bilgi edinilmiş, geleceğe dönük fikir alışverişlerinde bulunulmuş ve proje önerileri paylaşılmıştır.